

Doel:

Je herkent misleidende informatie en denkt na over de rol van technologie bij verspreiding en detectie.

Handig omdat:

Wanneer je zelf kunt inschatten of informatie juist is, is de kans kleiner dat je je laat beïnvloeden door nepverhalen op social media.

AI (Artificial Intelligence):

Kunstmatige intelligentie is een zelflerend systeem dat taken kan uitvoeren die normaal door mensen worden gedaan.

Duik in de digitale wereld! Leer nepnieuws herkennen en begrijp wat AI is. Word een slimme navigator in de online zee van informatie.

WAT IS WAAR?

Je ziet een schokkend bericht: "School wordt afgeschaft in 2025!" Wat doe je, delen of checken? Dagelijks kom je berichten tegen die echt of nep kunnen zijn. Met AI wordt het verschil steeds moeilijker te zien.

Waarom nepnieuws herkennen belangrijk is:

- ⚡ Veiligheid: verkeerde gezondheidstips zijn gevaarlijk
- 😡 Emoties: nepnieuws maakt je expres boos of bang
- 📢 Verspreiding: jij helpt leugens verspreiden
- 🌐 Wereldbeeld: Je krijgt een vertekend beeld van de wereld.

Word een digitale detective en leer nepnieuws ontmaskeren!

1. Feit of fictie?

Test je nepnieuwsradar! Welke van deze vijf verhalen denk jij dat WAAR is? Kies er één.

- ☐ 1. Onderzoek toont aan dat het dragen van sokken tijdens het slapen slecht is voor de nachtrust.
- ☐ 2. Het schijnt dat je tijdens volle maan een ei recht op tafel kan laten staan omdat de zwaartekracht dan in balans is.
- ☐ 3. Uit onderzoek blijkt dat het eten van walnoten gezond is voor je hersenen.
- ☐ 4. Een mevrouw deed haar hondje in de magnetron, omdat ze dacht dat ze hem op die manier kon drogen.
- ☐ 5. Onderzoek heeft uitgewezen dat mannen slechter kunnen multitasken dan vrouwen.

Controleer je antwoorden met de antwoorden op pagina 148.

BEKIJK VIDEO
leslab.qrd.by/lef1-p66

Nepnieuws ontmaskerd

Bekijk deze video om te ontdekken wat nepnieuws precies is, waarom het bestaat en hoe het zich zo snel kan verspreiden.

2. Zeker weten nep!

Iedereen komt weleens nepnieuws tegen. Deel jouw ervaring hieronder.

Welke berichten heb jij weleens op social media gezien waarvan je dacht: "Dit kan gewoon niet waar zijn!"?

Waarom ging je twijfelen of dit wel echt was?

Heb je dit bericht gecheckt? Zo ja, hoe deed je dat?

3. Jij over social

Kies bij elke stelling het antwoord dat het beste past bij jouw mening.

Hoe betrouwbaar vind jij nieuwsberichten op social media?

- ☐ Heel betrouwbaar - ik geloof bijna alles wat ik daar zie
- ☐ Neutraal - sommige berichten zijn betrouwbaar, andere niet
- ☐ Heel onbetrouwbaar - bijna niets daar kun je vertrouwen

- ☐ Redelijk betrouwbaar - ik controleer alleen bij twijfel
- ☐ Vrij onbetrouwbaar - ik geloof weinig zonder het te checken

Wie is volgens jou verantwoordelijk voor het bestrijden van nepnieuws?

- ☐ Vooral social media platforms (zoals Instagram, TikTok)
- ☐ Vooral mensen zelf door kritisch te zijn
- ☐ Een combinatie van allemaal - gedeelde verantwoordelijkheid

- ☐ Vooral de overheid via wetgeving en controle
- ☐ Vooral nieuwsorganisaties door goede journalistiek

Hoe makkelijk herken jij nepnieuws volgens jezelf?

- ☐ Heel makkelijk - ik zie het meteen
- ☐ Gemiddeld - soms herken ik het, soms niet
- ☐ Heel moeilijk - ik kan nauwelijks onderscheid maken

- ☐ Redelijk makkelijk - meestal herken ik het wel
- ☐ Vrij moeilijk - ik laat me regelmatig misleiden

Wat vind jij van algoritmes die bepalen welk nieuws je ziet?

- ☐ Handig - ik krijg zo vooral dingen te zien die me interesseren
- ☐ Neutraal - het heeft voor- en nadelen
- ☐ Ik wist niet dat dit gebeurde

- ☐ Een probleem - het creëert een bubbel waarin ik alleen bepaalde meningen zie en de rest niet meer
- ☐ Onbelangrijk - ik let er niet zo op

NEPNIEUWS IN HET AI-TIJDPERK

Van probleem naar oplossing. AI maakt nepnieuws steeds realistischer. Maar diezelfde technologie kan ook helpen om het te ontmaskeren. Tijd om AI als jouw persoonlijke factchecker te gebruiken!
Maar let op: AI is geen wondermiddel. Het kan fouten maken. Daarom leer je eerst hoe je het slim gebruikt.

4. Hoe AI vaardig ben jij?

Hoe vaak gebruik je AI-tools	☐ Nooit of ik ben me er niet van bewust	☐ Ik gebruik het soms	☐ Ik gebruik het soms
Hoe goed vind je jezelf in het prompten van AI?	☐ Slecht, ik weet nauwelijks wat prompten is	☐ Prima, ik krijg eruit wat ik wil	☐ Goed! Ik kan anderen leren hoe ze goed moeten prompten
Hoe kritisch bekijk je antwoorden van AI?	☐ Ik ga ervanuit dat wat AI zegt klopt	☐ Ik kijk kritisch, maar controleer lang niet alles waar ik mijn twijfels bij heb	☐ Ik controleer alles waar ik mijn twijfels bij heb

TROEP ERIN, TROEP ERUIT

Je AI een opdracht geven heet prompting. En een slechte prompt, levert een slecht resultaat op. Met de komende opdrachten ga je goed leren prompten. Dit ga je toepassen door AI te gebruiken bij het factchecken. Zo sla je twee vliegen in één klap!

Het prompt-experiment

Gebruik een AI-tool naar keuze (zoals Chat-GPT, Claude of Gemini). We gaan hetzelfde nieuwsbericht op twee manieren aan AI voorleggen. Gegarandeerd dat je het verschil ziet!

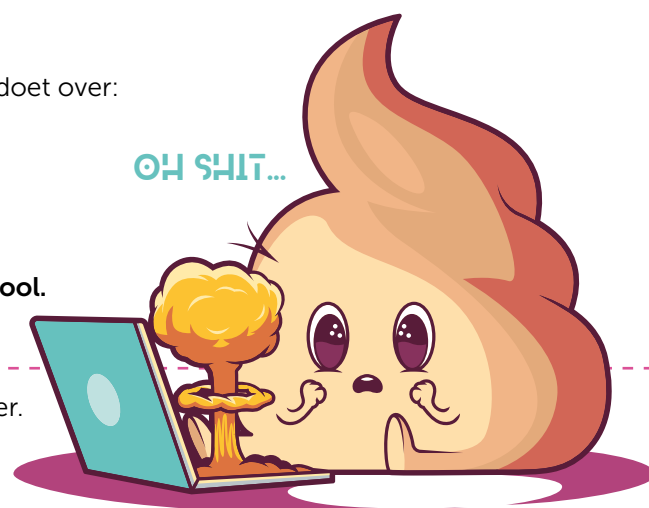
5. STAP 1: Kies je nieuwsbericht

- a. Zoek op social media een bericht dat een sterke bewering doet over:
- Gezondheid ("Dit ene trucje...")
 - Wetenschap ("Onderzoek bewijst...")
 - Viral nieuws ("Schokkend nieuws: ...")

b. Upload een screenshot van je gekozen bericht in een AI-tool.

c. STAP 2: test slechte prompt

Kopieer deze slechte prompt en plak je nieuwsbericht erachter.
"Is dit waar?" plak hier je nieuwsbericht

d. Wat vind je ervan?

Wat vind je van het resultaat van de prompt?

Heb je een duidelijk antwoord gekregen?

Begreep je wat er stond?

Wat had je anders gewild aan dit antwoord?

Zebra = goeie prompt

Of je nou vragen stelt, filmpjes maakt of afbeeldingen genereert: slecht prompting = slechte output. Dus denk aan ZEBRA voordat je begint!

Waarom ZEBRA? Deze letters helpen je onthouden wat een goed prompt nodig heeft. En net zoals de strepen de zebra maken, heeft een goede prompt vijf 'strepen' nodig om volledig te zijn.

Z ZENDER

Vertel wie de vraag stelt. Wie is de zender? Het maakt veel uit in het antwoord of je een scholier bent of een professional met veel achtergrondinformatie.

E EXACT DOEL

Wat wil je precies weten of doen? Wat wil je als resultaat?

B BIJZONDERHEDEN

Vul je prompt aan met extra informatie. Wat weet je al? Wat vind je belangrijk? Hoe meer info hoe beter!

R ROUTE

Vertel hoe je wilt dat de AI je kan helpen. eventueel met voorbeelden of met een stappenplan. Ben zo volledig mogelijk!

A AANVULLING

Laat de AI om aanvullende informatie vragen. Zeg: 'Stel me vervolgvragen als dat je antwoord beter maakt.' De AI weet vaak heel goed wat er nog ontbreekt om je écht goed te kunnen helpen.

6. Zebra-factcheck

a. Werk het prompt uit voor je

Z ZENDER

Ik ben [leeftijd] jaar en [context - bijv. scholier die dit zag op sociale media]

E EXACT DOEL

Help me dit nieuwsbericht fact-checken: [plak hier het bericht]

B BIJZONDERHEDEN

Ik zag dit op [platform]. Het lijkt [belangrijk/schokkend/ongeloofwaardig] omdat [leg uit waarom je twijfelt of nieuwsgierig bent]

R ROUTE

Help me door:

1. Te onderzoeken of de bewering klopt en welk bewijs er is
2. Te zoeken naar betrouwbare bronnen die dit bevestigen of ontkennen
3. Uit te leggen welke andere kanten er zijn aan dit verhaal
4. Te vertellen hoe ik zelf red flags kan herkennen bij dit soort berichten

A AANVULLING

Stel me vervolgvragen als dat je antwoord beter maakt.

7. Vergelijk de antwoorden van AI

Welk antwoord was bruikbaar voor factchecking? Waarom?

Wat zei AI over de betrouwbaarheid van jouw bericht? Was dat wat je verwachtte? Waarom (niet)?

VAN NEPNIEUWS TOT COMPLOT

Schokkend: nepnieuws bereikt jongeren 6x sneller dan echt nieuws! Maar wat als mensen verder gaan dan losse berichten verspreiden? Dan ontstaan complottheorieën: wilde verhalen waarin een geheime groep de wereld zou besturen.

Waarom zijn complotten gevaarlijk? Ze spelen in op je angsten en bieden simpele antwoorden op complexe problemen. Sociale media versterkt dit: het algoritme toont je steeds meer van wat je bekijkt. Zo raak je gevangen in een bubbel vol onzin.

BEKIJK VIDEO
leslab.qrd.by/lef1-p70

Wat is een complottheorie?

9. Complotdenken

a. Welke theorie heb jij weleens gehoord die anders is dan wat je op school krijgt?

b. Wat vind je van deze theorie? Geloof je hierin of niet en waarom?

10. Zebra-check

a. Kies één van de vijf meest voorkomende complottheorieën om te ZEBRA-checken met AI. Kies er eentje die je het meest geloofwaardig vindt en laat je informeren.

☐ **Maanlanding**

De Amerikaanse maanlanding in 1969 was gefilmd in een studio. Populair omdat veel mensen de beelden ongeloofwaardig vinden.

☐ **9/11 Inside job**

De Amerikaanse regering organiseerde zelf de aanslagen op 11 september 2001. Er wordt getwijfeld aan de officiële uitleg.

☐ **Chemtrails**

Vliegtuigen spuiten opzettelijk giftige stoffen uit via hun uitlaatgassen.

☐ **Vaccinaties**

Vaccins zouden autisme veroorzaken of chips bevatten om mensen te controleren.

☐ **Platte aarde**

De aarde zou geen bol zijn maar plat. Ondanks overweldigend bewijs blijven sommigen dit geloven.

b. Maak je eigen zebra-prompt

Werk je eigen ZEBRA-prompt uit rond de complottheorie. Bekijk op pagina 69 waaraan jouw ZEBRA-prompt moet voldoen.

c. Laat je nakijken

Vraag een klasgenoot om jouw prompt te checken en af te vinken of alle ZEBRA-onderdelen erin zitten. Kijk voor de details op pagina 69. Bevat je prompt alles uit de lijst? Dan ben je geslaagd voor deze les!

☐ **Z** ☐ **E** ☐ **B** ☐ **R** ☐ **A**

In de volgende les

Je weet nu hoe AI nepnieuws kan maken én helpen opsporen. Door kritisch te blijven, kun je AI gebruiken als hulpmiddel in plaats van erdoor misleid te worden. In de volgende les kijken we naar de macht van Big Tech en wat jouw data daarmee te maken heeft.

DOEL GEHAALD?

Je herkent misleidende informatie en denkt na over de rol van technologie bij verspreiding en detectie.